

Zorgmachtiging

Er wordt voor u een zorgmachtiging
voorbereid. Wat betekent dit? En wat kunt
u zelf doen?

Voor een psychiatrische behandeling is uw toestemming nodig. Soms mag een hulpverlener u ook behandelen zonder uw toestemming. Bijvoorbeeld als u een gevaarlijke situatie veroorzaakt door een psychische ziekte. Dit heet verplichte zorg.

Deze zorg is geregeld in de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz).

Verplichte zorg mag niet zomaar worden opgelegd. Dit mag alleen in uiterste gevallen waarin er geen andere mogelijkheden meer zijn.

Er zijn twee manieren waarop u verplichte zorg kunt krijgen:

- de crisismaatregel
- de zorgmachtiging

Deze folder is bedoeld voor mensen die te maken krijgen met een zorgmachtiging. Een zorgmachtiging betekent dat een rechter besluit dat u behandeld mag worden, terwijl u daar geen toestemming voor verleent. De brochure geeft uitleg over wat de wet bepaalt over de zorgmachtiging en welke gevolgen dit voor u kan hebben.

Wat is een zorgmachtiging?

Een zorgmachtiging is een machtiging die de rechter afgeeft. In een machtiging zegt de rechter welke zorg er zonder uw toestemming aan u mag worden verleend. Deze machtiging zal u in uw vrijheid beperken. U kan namelijk worden verplicht om lichamelijke of psychische behandeling te ondergaan. Ook kunt u verplicht worden opgenomen. Dit hoeft niet altijd het geval te zijn. De verplichte zorg kan ook ambulante worden gegeven. Ambulant is dat u niet wordt opgenomen, maar bijvoorbeeld naar een polikliniek moet gaan voor de zorg, of thuis de zorg ondergaat.

Waarom wordt voor u een zorgmachtiging voorbereid?

Iemand maakt zich grote zorgen over u. Dit kan bijvoorbeeld een zorgverlener zijn, zoals een psychiater bij wie u al onder behandeling bent. Ook bijvoorbeeld een wijkagent kan melding hebben gedaan. Zij mogen de officier van justitie vragen om een verzoek voor een zorgmachtiging voor u voor te bereiden. Ook kan het zijn dat een familielid, of iemand anders, bij de gemeente gemeld heeft dat hij zich zorgen over u maakt.

Voorwaarden voor verplichte zorg

Als de officier van justitie een aanvraag voor de voorbereiding van een zorgmachtiging ontvangt, dan bekijkt hij of uw situatie aan de criteria voldoet om u verplichte zorg op te leggen.

Verplichte zorg mag alleen worden opgelegd als uw situatie voldoet aan alle onderstaande punten:

- als u gevaar veroorzaakt voor uzelf of anderen (de Wvvgz noemt dit 'ernstig nadeel').
- als uw gedrag wordt veroorzaakt door een psychiatrische stoornis.
- als u zich verzet tegen de zorg.

De voorbereiding van de zorgmachtiging

De volgende stap is de voorbereiding van de zorgmachtiging. Hierbij zijn de officier van justitie, de geneesheer-directeur, de onafhankelijk psychiater en u zelf betrokken.

De geneesheer-directeur:

De geneesheer-directeur is een psychiater. Hij heeft als belangrijkste taak om de wet- en regelgeving bij te houden en te vertalen naar hanteerbare adviezen en richtlijnen voor de hulpverleners.

De onafhankelijke psychiater

De onafhankelijke psychiater heeft minimaal één jaar geen zorg aan u verleend. De onafhankelijk psychiater:

- onderzoekt u en stelt een medische verklaring op.

Medische verklaring

De medische verklaring beschrijft uw gezondheid, of uw gedrag het risico op ernstig nadeel veroorzaakt, en waar dit ernstig nadeel uit bestaat. Ook staat er in de verklaring of uw gedrag wordt veroorzaakt door een psychische stoornis en of u wel of geen toestemming geeft voor de zorg. De psychiater kan eventuele politiegegevens bekijken die helpen om het risico op ernstig nadeel goed in te schatten.

Wat kunt u zelf doen: uw plan van aanpak

De geneesheer-directeur laat u in een brief weten dat de zorgmachtiging wordt voorbereid. In de brief staat dat u een plan van aanpak kunt opstellen als u dat wilt. In dit plan kunt u beschrijven hoe u de verplichte zorg wilt voorkomen. Het opstellen van een plan van aanpak werkt als volgt:

- o vertel de geneesheer-directeur dat u een plan van aanpak wilt opstellen. Doe dit schriftelijk en binnen drie dagen nadat u de brief van de geneesheer-directeur gekregen hebt;
- o de geneesheer-directeur beslist binnen 2 dagen of u daar de tijd voor krijgt. Als hij dit doet, heeft u twee weken de tijd om uw plan van aanpak op te stellen. Hij stelt de voorbereiding van de zorgmachtiging dan tijdelijk uit;
- o het plan van aanpak kunt u samen met uw hulpverleners, vrienden of familie opstellen. U kunt ook advies vragen aan uw advocaat;
- o in het plan van aanpak kunt u opschrijven wat u wilt doen en welke zorg u wilt ontvangen om verplichte zorg te voorkomen. Dit kunnen allerlei vormen van zorg zijn. Bijvoorbeeld klinische zorg, mantelzorg of maatschappelijke zorg;
- o vraag eventueel ook aan andere hulpverleners om u te helpen om uw situatie en gezondheid te verbeteren. Denk aan gemeentelijke bijstand, schuldhulpverlening, huishoudelijke hulp, pastorale zorg of dagbesteding.

De geneesheer-directeur vraagt een medische verklaring aan bij een onafhankelijke psychiater. De officier van justitie kan de voorbereiding van een zorgmachtiging beëindigen, als uit de medische verklaring komt dat verplichte zorg kan worden voorkomen met uw plan van aanpak. Als het plan van aanpak niet voldoende is om verplichte zorg te voorkomen, gaat de geneesheer-directeur verder met de voorbereiding van de zorgmachtiging.

De geneesheer-directeur kan ook besluiten om eerder verder te gaan met het voorbereiden van de zorgmachtiging, dus voordat uw twee weken voor het opstellen van het plan voorbij zijn. Dat kan hij doen als het opstellen van het plan van aanpak niet snel genoeg gaat. Of dat uitstel van de voorbereiding van de zorgmachtiging niet meer kan door

het ernstig nadeel (gevaar). Voordat hij dat doet zal hij eerst daarover met u en uw vertegenwoordiger spreken. U krijgt zijn beslissing hierover ook schriftelijk.

De zorgkaart en het zorgplan

De volgende stap is dat de zorgverantwoordelijke met u overlegt over het opstellen van twee belangrijke documenten:

- de zorgkaart
- het zorgplan

Dit zijn andere documenten dan het plan van aanpak dat u misschien hebt opgesteld.

De zorgkaart: uw wensen en voorkeuren

Deze kaart geeft een beschrijving van uw wensen en voorkeuren op het gebied van zorg.

Bijvoorbeeld:

- welke medicijnen wilt u wel en niet wilt ontvangen?
- op welke manier wilt u de medicatie krijgen (tabletten, injectie, etc.)?
- welke dingen helpen u om u beter te voelen?
- van welke dingen gaat u zich juist slechter voelen? geef ook op de zorgkaart aan:
- welke behandeling u eventueel thuis wilt ontvangen;
- welke behandeling u absoluut niet thuis wilt ontvangen;
- aan welke behandeling u mee wilt werken;
- aan welke behandeling u absoluut niet mee wilt werken;
- of u een voorkeur heeft voor een bepaalde zorgverlener of instelling.

Het zorgplan: de beoordeling door de zorgverantwoordelijke

Het zorgplan is de basis voor verplichte zorg die u misschien krijgt. In het zorgplan staan alle vormen van zorg die de zorgverantwoordelijke nodig vindt om het ernstig nadeel weg te nemen (bijvoorbeeld medicatie, toezicht, opname).

Het zorgplan geeft een uitgebreide beschrijving van: uw diagnose, uw gedrag, het ernstig nadeel en de verplichte zorg waarvoor de zorgmachtiging voorbereid wordt. Dit plan wordt door de zorgverantwoordelijke opgesteld. Uiteraard zoveel mogelijk in overleg met u.

Is de zorgverantwoordelijke van mening dat er ook maatschappelijke hulp nodig is? Dan kan hij ook overleggen met uw gemeente over de hulp die de gemeente u kan geven. Deze hulp wordt dan ook opgenomen in het zorgplan. Het zorgplan kan dus meer inhouden dan alleen de verplichte zorg. Zo heeft de rechter een compleet beeld van uw situatie. Denk bijvoorbeeld aan:

- hulp in de huishouding;
- schuldhulpverlening;
- werk of dagbesteding;
- het zorgen voor een woning (als u die niet heeft).

Het verzoekschrift voor een zorgmachtiging

De geneesheer-directeur verzamelt en beoordeelt de documenten in uw zaak. Dit zijn:

- De medische verklaring (via de onafhankelijk psychiater).
- De zorgkaart en het zorgplan (via uw zorgverantwoordelijke).

Deze documenten gaan naar de officier van justitie. Die beoordeelt of hij vindt dat u verplichte zorg nodig heeft en of uw situatie voldoet aan de criteria voor het verlenen van verplichte zorg. De officier van justitie beslist hierna of hij wel of niet een zorgmachtiging aan de rechter gaat vragen

De rechter en de zitting

Als de rechter het verzoekschrift ontvangt, regelt hij op korte termijn een zitting. Tijdens deze zitting worden u, uw eventuele vertegenwoordiger en uw advocaat gehoord door de rechter.

Kunt u niet naar de rechtbank komen? Bijvoorbeeld omdat u al opgenomen bent in een instelling? De rechter komt de zitting dan bij u ter plekke houden. Dit kan in de instelling, maar het kan ook bij u thuis zijn.

Uiterlijk drie weken nadat de officier van justitie het verzoekschrift heeft ingediend, doet de rechter uitspraak. In zijn uitspraak bepaalt de rechter welke verplichte zorg hij in de machtiging opneemt. Dit kan overeenkomen met de zorg die beschreven is in het zorgplan, maar de rechter kan ook besluiten om van het verzoekschrift af te wijken. Tegen het besluit van de rechter kan geen hoger beroep worden aangetekend.

De zorgmachtiging is afgegeven

Wat betekent dit voor u?

Op het moment dat de rechter de zorgmachtiging afgeeft, dan kan de zorgverantwoordelijke beginnen met het verlenen van de verplichte zorg. Hij zal niet zomaar de verplichte zorg verlenen die in de zorgmachtiging staat. Hij moet altijd afwegen of de verplichte zorg op dat moment nodig is.

Welke verplichte zorg kan worden opgelegd?

De wet beschrijft welke vormen van verplichte zorg de rechter in de zorgmachtiging kan opnemen. Deze staan hieronder uitgeschreven.

Ondergaan van medische behandeling

U kunt verplicht worden om medische behandeling te ondergaan. Deze kan bestaan uit:

- o Het toedienen van vocht, voeding en medicijnen;
- o Medische controles of andere medische handelingen ter behandeling van uw psychische stoornis;
- o Een therapeutische behandeling;
- o De behandeling van een lichamelijke aandoening die samenhangt met uw psychische stoornis. Bijvoorbeeld: U weigert medicatie voor uw suikerziekte. U weigert dit, omdat u door uw psychose denkt dat u die medicatie niet nodig heeft.

U kunt in uw bewegingsvrijheid worden beperkt. Dit kan op een aantal manieren:

- o Beperking in uw bewegingsvrijheid om te gaan en staan waar u wilt binnen een gebouw, of door lichamelijke fixatie. Bijvoorbeeld: doordat de aanwezige hulpverleners u wel in de woonkamer maar niet in de keuken toelaten, of dat zij u tijdelijk vastpakken en vasthouden;
- o U kunt in een speciaal ingerichte, afgesloten kamer worden geplaatst of in uw kamer worden ingesloten;
- o Er kan toezicht op u worden gehouden. Bijvoorbeeld: door middel van een camera.

- Onderzoek aan kleding of lichaam.
- U kunt aan uw lichaam worden onderzocht of aan de kleren die u draagt. U mag niet in uw lichaamsholtes, zoals uw mond, worden onderzocht.
- Uw woning of verblijfplaats kan worden onderzocht op de aanwezigheid van middelen die uw gedrag beïnvloeden of gevaarlijke voorwerpen.
- Er kan worden gecontroleerd op de aanwezigheid van middelen die uw gedrag beïnvloeden of andere gevaarlijke voorwerpen. Deze kunnen worden afgenomen. Bijvoorbeeld: alcohol of een mes.
- Beperking in de vrijheid om uw leven in te richten. U moet iets verplicht bijwonen of juist laten. Bijvoorbeeld: telefoon, internet of bepaalde sociale media niet mogen gebruiken.
- Beperking van bezoek.
- Opname in een accommodatie.

U kunt verplicht opgenomen worden in een instelling voor geestelijke gezondheidszorg. U wordt dan naar een instelling gebracht. Het is mogelijk dat u de instelling of de behandelafdeling dan niet meer zelfstandig mag verlaten. De rechter legt dus in de zorgmachtiging vast welke van de bovenstaande vormen van verplichte zorg aan u mogen worden opgelegd.

Wanneer wordt verplichte zorg aan u verleend?

De zorgverantwoordelijke is de persoon die uiteindelijk bepaalt welke verplichte zorg op welk moment toegepast moet worden. De zorgverantwoordelijke moet altijd kiezen voor het minst zware alternatief. Hij zal daarom altijd kijken of u de nodige zorg vrijwillig wilt ontvangen. Werkt u mee, dan hoeft verplichte zorg uit de zorgmachtiging niet ingezet te worden. Werkt u niet mee? Dat moet hij kijken of er geen andere alternatieven voor verplichte zorg zijn. Dat bepaalt hij aan de hand van uw gezondheidstoestand op dat moment. Als dat allemaal niet lukt, kan de zorgverantwoordelijke beslissen dat hij verplichte zorg uit de zorgmachtiging gaat inzetten. Hij moet dan opschrijven waarom en wanneer hij de verplichte zorg gaat verlenen. Hij laat u dat altijd eerst weten.

Bent u het niet eens bent met een besluit van de zorgverantwoordelijke over uw verplichte zorg? Dan kunt u een klacht indienen. Meer informatie over het indienen van klachten vindt u op de laatste pagina.

Wat is ambulante verplichte zorg?

U kunt ook verplichte zorg krijgen waarbij u niet bent opgenomen in Emergis. Bijvoorbeeld in een polikliniek of bij u thuis. Dit heet ambulante zorg.

Zorg bij u thuis

Verplichte zorg bij u thuis heeft veel invloed op uw dagelijks leven. In uw woning moet u zich veilig en thuis kunnen voelen. Door verplichte zorg kan het voorkomen dat u zich minder veilig voelt in uw eigen huis. Maar een gedwongen opname kan ook als erg vervelend worden ervaren. Er wordt daarom veel rekening gehouden met uw wensen en voorkeuren.

De zorgaanbieder gaat altijd na of het veilig en verantwoord is om verplichte zorg ambulant (thuis of in een polikliniek) te geven. Gaat het toch niet goed met de ambulante zorg thuis of in een polikliniek? Dan kan de zorgverantwoordelijke altijd overwegen uw zorgplan aan te passen. Voor vragen kunt u, uw vertegenwoordiger en/of uw familie altijd contact opnemen met een zorgverlener.

Ambulante verplichte zorg na opname

Ambulante verplichte zorg kan ook volgen na een verplichte opname. Deze zorg is dan onderdeel van uw hersteltraject. De zorgverantwoordelijke kan in dit geval voorwaarden aan de ambulante verplichte zorg verbinden. Bijvoorbeeld dat u weer verplicht opgenomen wordt als u zich niet aan deze voorwaarden houdt.

Hoe lang duurt de zorgmachtiging?

In de zorgmachtiging staat hoe lang deze geldig is. De richtlijn is:

- Is het uw eerste zorgmachtiging? Dan is deze maximaal een half jaar geldig.
- Volgt deze machtiging direct op een vorige zorgmachtiging? De zorgmachtiging kan dan voor een jaar worden afgegeven.
- Heeft u al vijf jaar achter elkaar verplichte zorg gekregen? De machtiging kan maximaal twee jaar geldig zijn. Is er aan het einde van de looptijd van de zorgmachtiging geen nieuwe zorgmachtiging aangevraagd? Dan verloopt de zorgmachtiging en mag u geen verplichte zorg opgelegd worden.

De advocaat en de patiëntenvertrouwenspersoon

De advocaat

Heeft u nog geen advocaat? Dan vraagt de officier van justitie aan de rechter om een advocaat voor u te regelen. De rechter zorgt ervoor dat u er een krijgt. Dit gebeurt zodra de officier van justitie begint met het voorbereiden van een verzoekschrift voor de zorgmachtiging.

De advocaat:

- o geeft u gratis hulp;
- o behartigt uw belangen in de procedures die met de verplichte zorg te maken hebben;
- o zorgt ervoor dat uw kant van het verhaal goed naar voren komt in alle procedures;
- o is er voor al uw vragen over uw rechten en plichten rondom de zorgmachtiging en de procedures;
- o komt u opzoeken als u gedwongen opgenomen bent of zelf niet in staat bent om hem te bezoeken;
- o is er voor u.

De patiëntenvertrouwenspersoon

De patiëntenvertrouwenspersoon:

- o geeft u gratis advies en bijstand;
- o is iemand waarbij u terecht kunt met vragen en klachten over de zorgverlening; bijvoorbeeld over de manier waarop men met u omgaat, verplichte behandeling of vrijheidsbeperking.
- o ondersteunt en adviseert bij uw overleg met de zorgverantwoordelijke;
- o ondersteunt bij het opstellen van belangrijke stukken zoals de zorgkaart en het zorgplan (zie verderop);
- o werkt niet voor de zorgaanbieder, maar voor de onafhankelijke stichting PVP.
- o behartigt uw belangen zoals u die zelf ziet;
- o heeft een geheimhoudingsplicht.

Aan het begin van de voorbereiding van de zorgmachtiging, vraagt de geneesheer-directeur u om toestemming om uw contactgegevens aan de patiëntenvertrouwenspersoon door te geven. Geeft u toestemming, dan neemt de patiëntenvertrouwenspersoon zelf contact met u op.

Wanneer u een klacht heeft

Emergis is aangesloten bij een onafhankelijke klachtencommissie. Deze klachtencommissie behandelt uw klachten. Deze kunnen onder andere gaan over allerlei beslissingen van de geneesheer-directeur en de zorgverantwoordelijke over de verplichte zorg. De uitspraak van de klachtencommissie is bepalend voor de zorgaanbieder. De uitspraak kan ertoe leiden dat een beslissing wordt teruggedraaid of dat u een schadevergoeding krijgt. Tegen de uitspraak van de klachtencommissie kan beroep worden aangetekend bij de rechter. Dit kan door u, uw vertegenwoordiger of door de zorgaanbieder. In de wet is vastgelegd over welke zaken de klachtencommissie uitspraak kan doen. Dit kan gaan over bijvoorbeeld:

- beperkingen in uw vrijheid
- de uitvoering van de crisismaatregel, machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel of de zorgmachtiging
- een verzoek tot tijdelijke onderbreking of beëindiging van verplichte zorg
- beslissingen rond het vaststellen van uw wilsonbekwaamheid

Heeft u een klacht?

Als u een klacht heeft, is het altijd verstandig om u eerst te laten adviseren door de patiëntenvertrouwenspersoon. Deze kan hierin het volgende voor u betekenen:

- U adviseren over de manier om met uw klacht om te gaan.
- U ondersteunen bij het indienen van uw klacht.
- U adviseren of het nuttig is om uw advocaat bij de klacht te laten helpen.
- U helpen als u de klacht liever met de zorgverlener zelf wilt oplossen.

Meer informatie over de klachtenprocedure van Emergis? Raadpleeg de klachtenfolder in ons folderrek of vraag ernaar bij uw behandelaar.

Contact

Algemeen postadres Emergis

Emergis
Postbus 253
4460 AR Goes

Bezoekadres hoofdlocatie

Oostmolenweg 101
4481 PM Kloetinge

Algemeen telefoonnummer

0113 26 70 00

© Emergis / centrum voor geestelijke gezondheidszorg
Postbus 253, 4460 AR Goes
Oostmolenweg 101, 4481 PM Kloetinge
T 0113 26 70 00
F 0113 21 66 26
emergis@emergis.nl

www.emergis.nl

Een uitgave van de dienst communicatie
maart 2021